

Vijf lessen uit Modelscholen als kennishubs

28 november 2025

*‘Als je het voorbije projectjaar
moet samenvatten in één woord,
welk woord kies je dan?’*

‘Pittig’

‘Eye opener’

‘Energie. Of nee... goesting!’

Agenda

1. Acht uitdagingen als uitgangspunt
2. Projectaanpak
3. Vijf lessen uit Modelscholen als kennishubs
4. Meer info?

Wie zijn wij?

EXPERTISECENTRUM ONDERWIJS EN LEREN

“Wij overbruggen de kloof
tussen onderwijsonderzoek en onderwijspraktijk
en dragen zo bij tot
excellent en rechtvaardig onderwijs.”

Natalie Van de ven · 1e

Directeur Bezige Bijtjes Voortkapel @ Bezige
Bijtjes Voortkapel | Educational Leadership

PROJECTCOÖRDINATOR

Marieke Smeyers

ONDERWIJS EN LEREN

✉ marieke.smeyers@thomasmore.be

🌐 [LinkedIn](#)

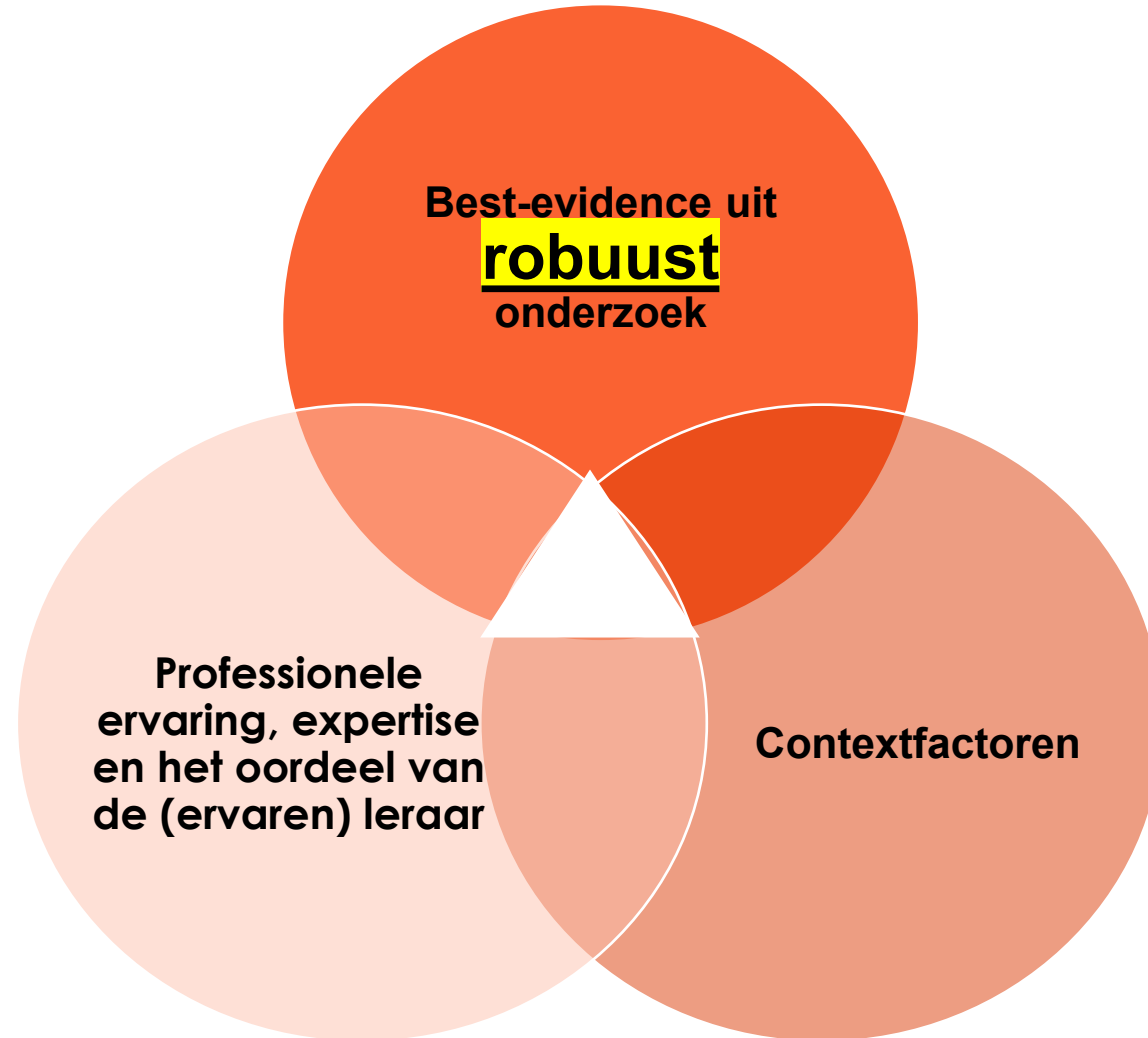
KLAS-
MANAGEMENT

DIDACTIEK

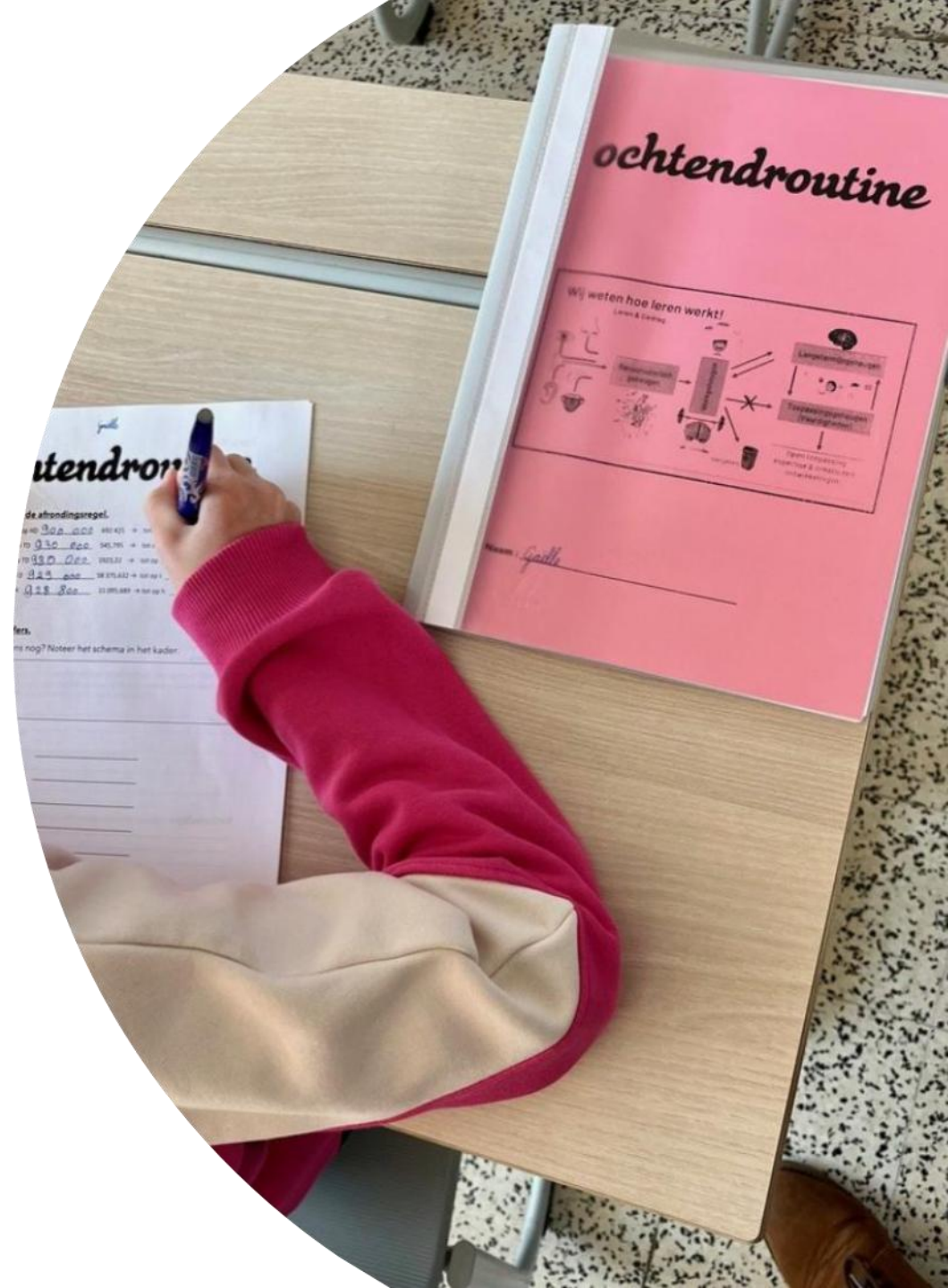
CURRICULUM

EVIDENCE-INFORMED

Evidence-informed onderwijs

1. Acht uitdagingen als uitgangspunt

Acht uitdagingen als uitgangspunt

- De leraar doet ertoe
- Kennis over 'hoe leren werkt' blijkt niet altijd basiskennis
- Leraren zijn niet (meer) overtuigd van het belang van effectieve didactiek
- Onderwijskundig leiderschap vraagt specifieke kennis en focus

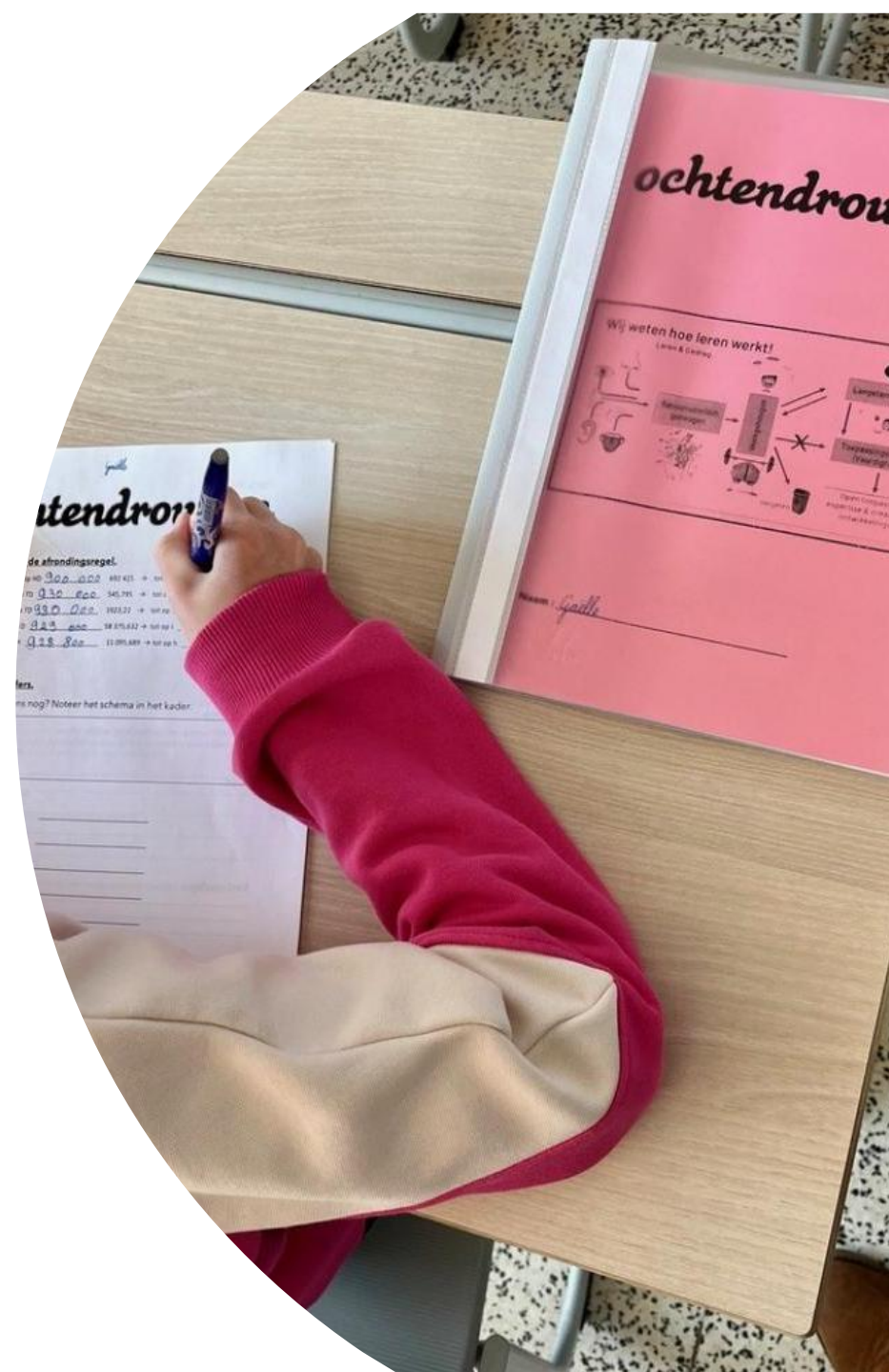
Acht uitdagingen als uitgangspunt

- Praktijkkennis en vakmanschap verdienen herwaardering
- De professionaliseringscultuur en –infrastructuur ontbreekt
- Veertien bouwstenen voor effectieve professionalisering
=> vakkennis, motivatie, effectieve technieken, oefenkansen
- Het belang van hoge verwachtingen voor àlle leerlingen

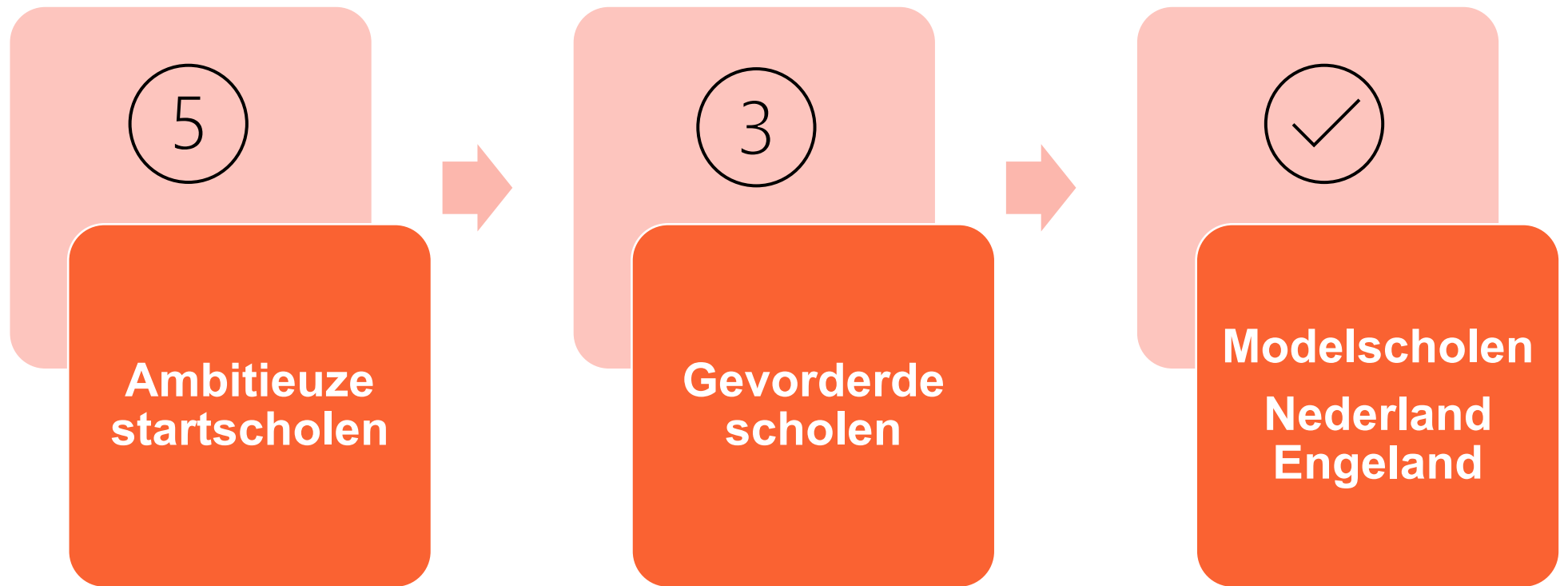
Insteek bij projectaanvraag

- (Hoe) scholen overtuigen dat het tij keren kan?
- (Hoe) landt professionalisering rond effectieve didactiek daadwerkelijk op de klasvloer?
- (Hoe) een professionaliseringsconcept door, voor en in scholen vormgeven?
- (Hoe) kunnen we de implementatie van evidence-informed werken versnellen? Hoe ziet een modeltraject er uit?

2. Projectaanpak

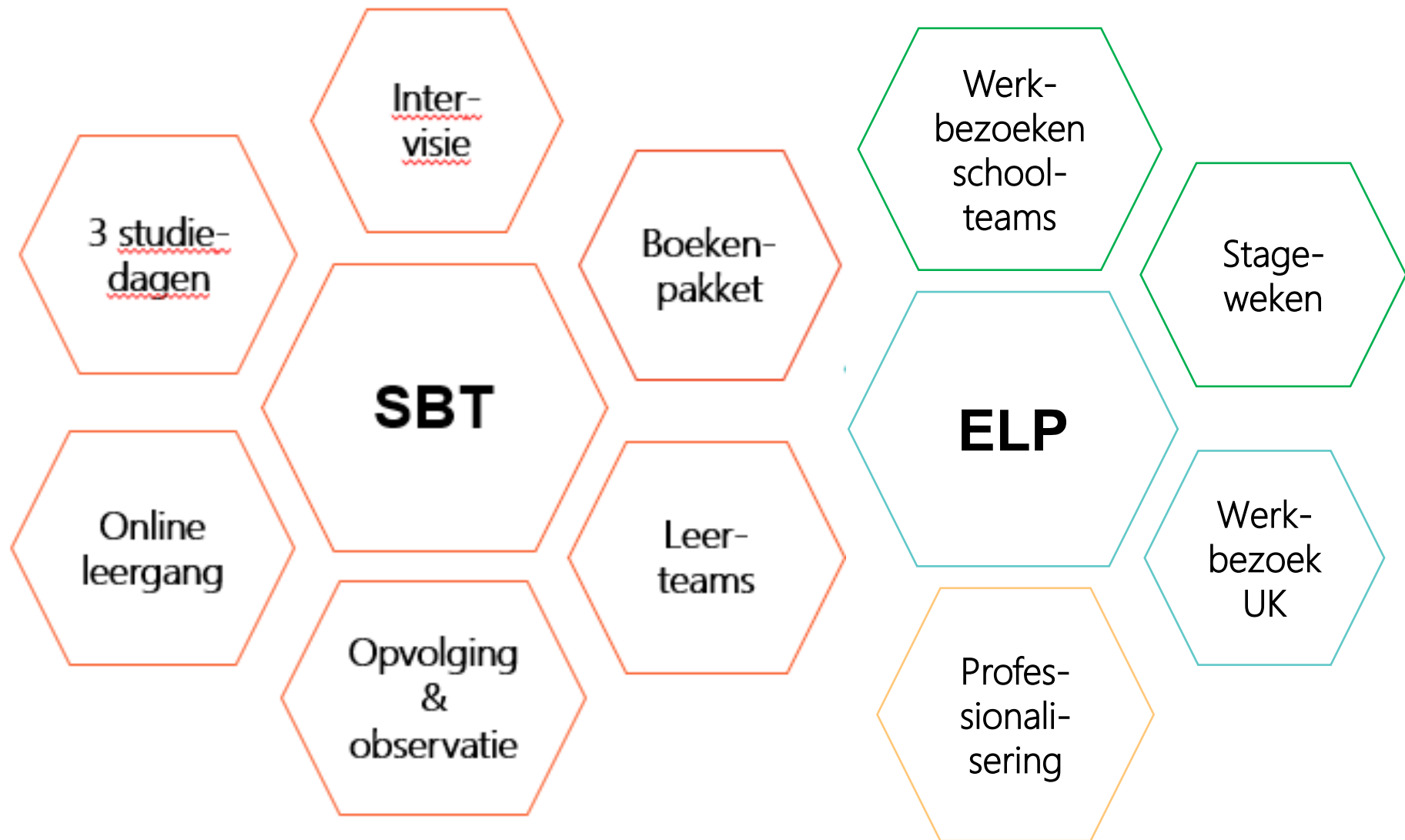
AANPAK

Netwerk van modelscholen-wijze scholen

Traject

Personeelsinzet (0,5 – 1 VTE) in startscholen en gevorderde scholen

Schoolbegeleidingstraject +

- 3 pedagogische studiedagen rond 12 bouwstenen voor effectieve didactiek
- Leerteams & kernteam
- Online leergang Wijze Lessen
- 12 begeleidings- en observatiedagen door Expertisecentrum Onderwijs en Leren
- Introductie klasmanagement

 1 ACTIVEER RELEVANTE VOORKENNIS	 5 LAAT LEERSTOF ACTIEF VERWERKEN	 9 ZORG VOOR AFWISSELING IN OEFENTYPES
 2 GEEF DUIDELIJKE, GE- STRUCTUREERDE EN UITDAGENDE INSTRUCTIE	 6 ACHTERHAAL OF DE HELE KLAS HET BEGREPEN HEEFT	 10 GEBRUIK TOETSING ALS LEER- EN OEFENSTRATEGIE
 3 GEBRUIK VOORBEELDEN	 7 ONDERSTEUN BIJ MOEILIJKE OPDRACHTEN	 11 GEEF FEEDBACK DIE LEERLINGEN AAN HET DENKEN ZET
 4 COMBINEER WOORD EN BEELD	 8 SPREID OEFENING MET LEERSTOF IN DE TIJD	 12 LEER JE LEERLINGEN EFFECTIEF LEREN

Schoolleidersprogramma ELP

- Exemplary Leadership Programme, met
 - Conferentiedagen en webinars rond
 - Gedragsmanagement
 - Effectieve didactiek
 - Kennisrijk curriculum
- Werkbezoeken aan scholen in Engeland

Nov-dec 2024: werkbezoeken schoolteams

Volledige schoolteams van startscholen op werkbezoek in

- A-HA! Kontich en KBO Eine
- Het Open Venster, Rotterdam
- 4 Wijs! Scholen Utrecht

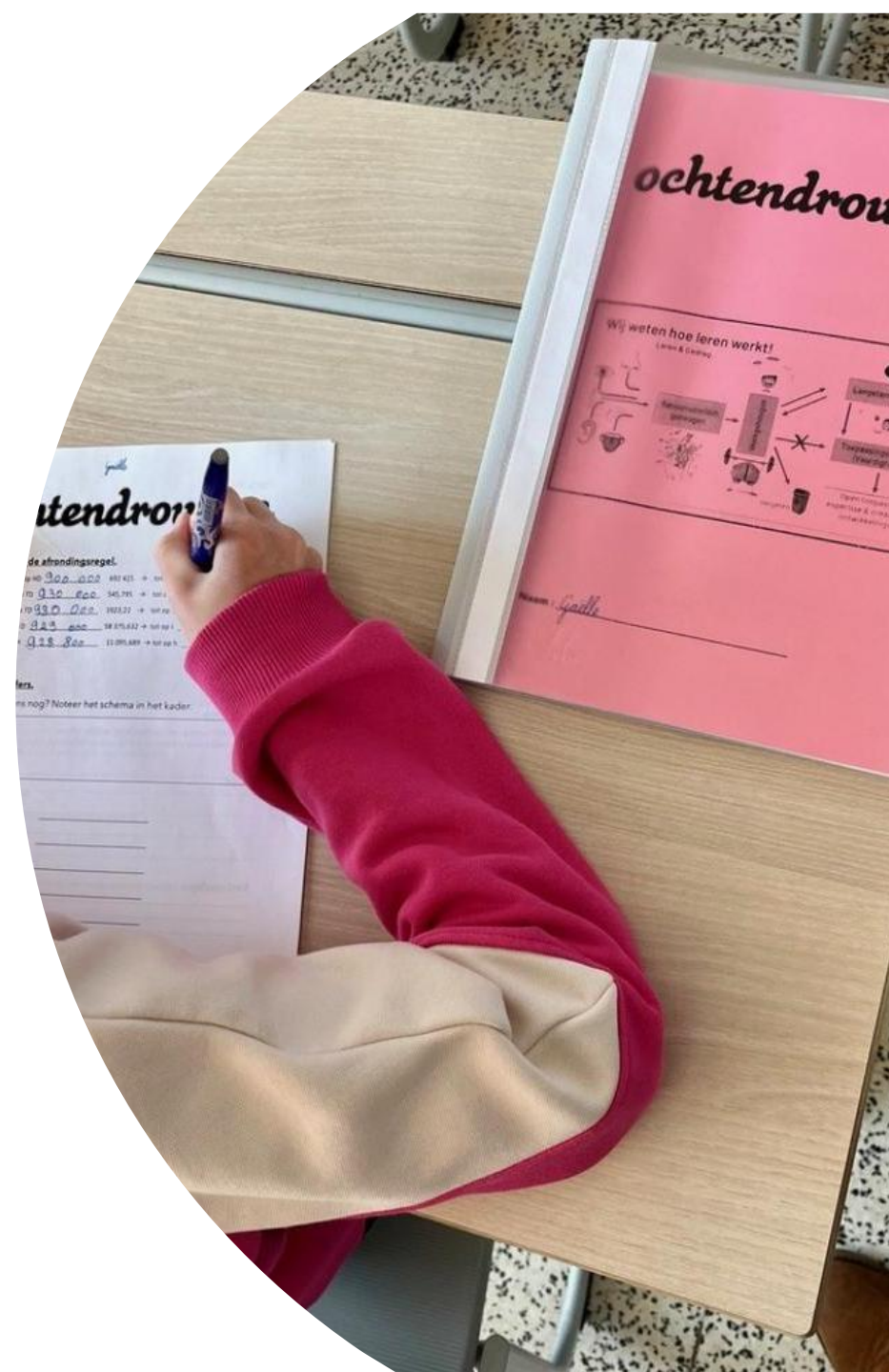
Feb – mei 2025: Stageweken

- Leerkrachten en/of directies startscholen en gevorderde scholen op stage in:
 - A-HA! Kontich (6) & KBO Eine (6)
 - Alan Turing, Amsterdam (4)
 - Het Open Venster, Rotterdam (6)
 - Blink, Utrecht (2)
 - Kensington Primary Academy, Londen (4)
 - Stanley Road, Manchester (4)
- Begeleiders Expertisecentrum:
 - St Matthew's Birmingham (3)

3.

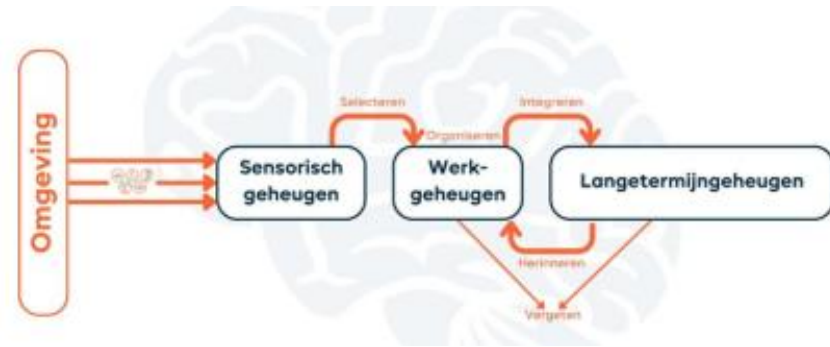
Vijf lessen uit één jaar Modelscholen/Wijze scholen

“

1.

**Kennis over
de werking van het brein
is de noodzakelijke basis**

Kennis van de werking van het brein ontbreekt vaak...

“De werking van het brein is basiskennis waar je daarvoor nog nooit bij stilgestaan had. Ik vind het trouwens ook heel vreemd dat dat niet standaard in de lerarenopleiding zat.”

An Verbruggen, beleidsondersteuner Ursulinen Mechelen

...maar is een 'dankbare' basis voor een mindshift

“De eerste vraag als ik in mijn klassen ga observeren is: waarom heb je dat gedaan? Steeds vaker hebben leerkrachten daarop een onderbouwd antwoord. Als ik in een andere school jonge leerkrachten mag observeren, dan antwoorden ze: ‘Dat staat zo in de handleiding’.”

Nico Nys, directeur De Bladwijzer

... voor zowel klasmanagement, effectieve didactiek als kennisrijk curriculum

“Alles wat we doen op school: het inzetten rust en structuur, op effectieve didactiek, op een kennisrijk curriculum, het hangt allemaal samen met de werking van dat brein. Dat maakt dat je door die kennis binnen te brengen vrij snel mensen mee hebt in dat verhaal.”

Hobie Dujardin, VBS Langemark

“Vroeger waren we trots op ons open-deurbeleid, waarbij alle klasdeuren openstonden. Dit hebben we bijgestuurd: tijdens instructiemomenten zijn de deuren nu gesloten.”

Nico Nys, directeur De Bladwijzer

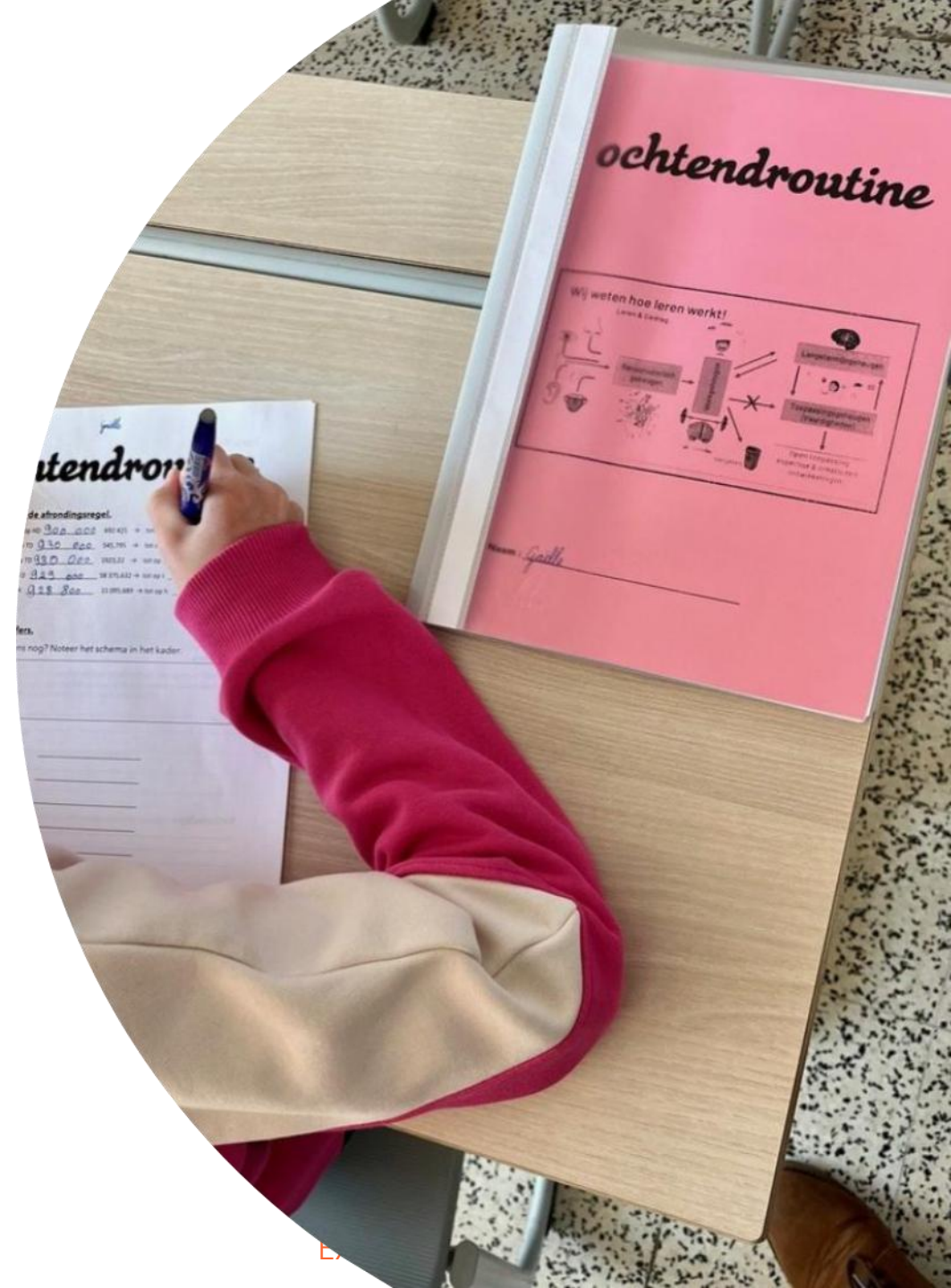
... voor leerkrachten, leerlingen én ouders

Onze leerkrachten zijn veel bewuster bezig met lesgeven. Activeren van voorkennis deden ze misschien al, maar het nu bewust doen en weten waarom, dat is een grote switch.”

Nico Nys, De Bladwijzer

“De werking van het brein wordt in elke klas heel zichtbaar voorgesteld en tijdens lessen, dagstarters, ... wordt hier regelmatig naar verwezen.”

Feedback na werkbezoek gevorderde scholen

Cognitieve overbelasting is een grote valkuil

“Een van de belangrijkste lessen uit de voorbije drie jaar is het belang van opdelen van nieuwe kennis en praktijken in concrete, behapbare delen. Een blijvende valkuil is al willen overstappen naar het volgende voor het vorige écht geland is in de klaspraktijk.”

Sofie Lemarcq, directeur KBO Eine

... ook op projectniveau

“

2.

**Eerst klasmanagement,
dan effectieve didactiek**

Gedragmanagement is meer dan discipline

“Een kind dat weet wat er van hem of haar wordt verwacht, voelt zich veilig.”

An Verbruggen, beleidsondersteuner Ursulinen Mechelen

*“In Engeland vond ik het helemaal niet streng. Het was vooral heel duidelijk.
Leerlingen toonden veel respect en kenden de regels. We associëren
strengheid vaak met een koude, onpersoonlijke school,
maar ik ervaarde er juist héél veel warmte.
Leerlingen konden echt bij hun leerkrachten terecht.”*

Nico Nys, directeur De Bladwijzer

Gedrag is een curriculum

*“Het bewust àànleren en positief bekrachtigen van gedrag is echt een fundamenteel andere benadering.”
Nico Nys, directeur De Bladwijzer*

*“Gedragsmanagement is élk kind de kans geven om het vanaf dag één goed te doen...”
Maarten Meijer, directeur A-HA! School Kontich*

*“Het benoemen van positief gedrag werd hier heel frequent gedaan. Dit is iets dat ik ook meteen ben beginnen toepassen op school.”
Kelly Oeyen, leerkracht De Bezige Bijtjes, na de stagedagen in KBO*

Klasmanagement is een 'quick win'

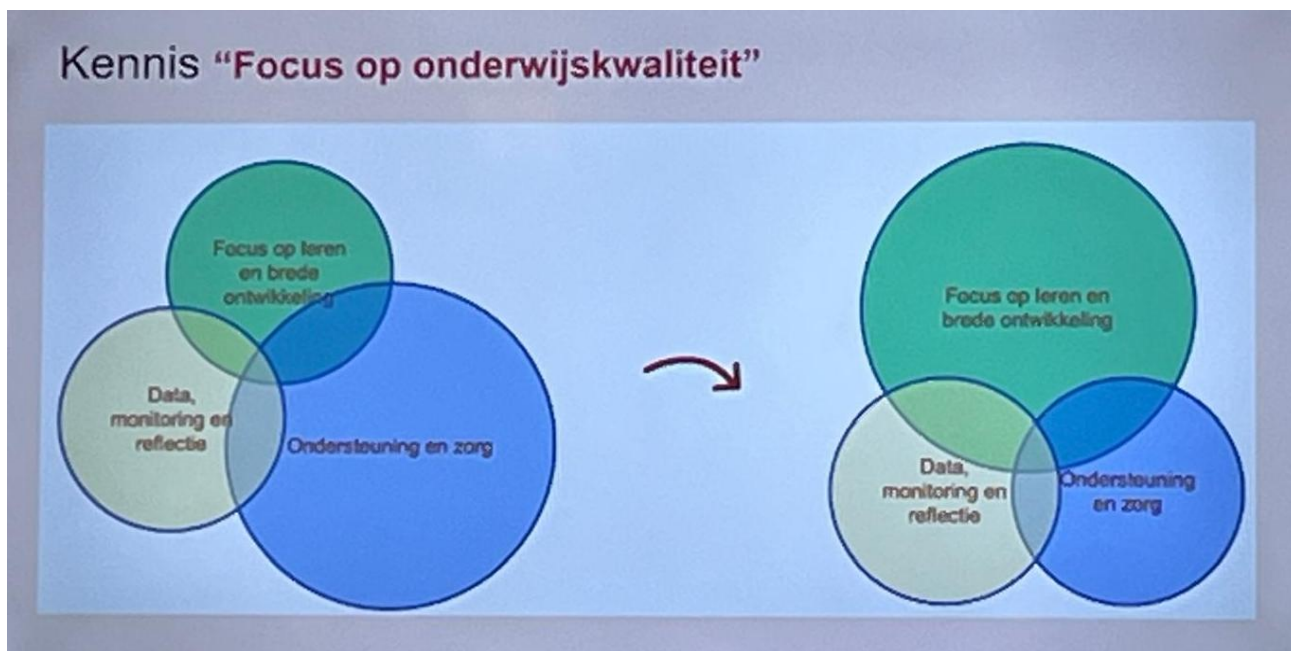
“De impact van de invoering van schoolbrede afspraken en routines was enorm.

Leerkrachten zagen meteen effect van de toepassing van de kennis over de werking van het brein.”

Natalie Van de Ven, directeur De Bezige Bijtjes

en versterkt de impact van effectieve didactiek

Ook bij gedrag geldt: versterkte basiszorg zorgt voor minder nood aan verhoogde zorg

“Het aantal leerlingen waarvoor we MDO’s organiseren daalde op drie jaar van 30 naar 2. Van 30 leerlingen met probleemgedrag naar 2 met een gedragsprobleem. De vrijgekomen tijd wordt nu ingezet voor verhoogde zorg voor wie dit écht nodig heeft.”

*Maarten Meijer, A-HA! School
Kontich*

“

3.

Zorgt draagvlak voor effectiviteit
of
effectiviteit voor draagvlak?

Herkenbaarheid is cruciaal voor draagvlak...

“De bezoeken in de Vlaamse scholen hebben bij ons het meest impact gehad. Omdat dat het dichtst bij onze leefwereld aansloot, waardoor we meer het gevoel hadden van ‘we kunnen dit ook’.. Wij hebben daarom ook gekozen voor stages in de Vlaamse scholen.

Michiel Pepermans, directeur 't Kofschip Duffel

... maar kansarme modelscholen zijn het sterkst voor het doorbreken van externe attributie

“Het werkbezoek aan Engeland was een game changer. De resultaten die zij boeken met hun diverse publiek heeft voor mij echt de hoop teruggegeven dat het kàn. Ze tonen concreet wat hoge verwachtingen betekent, en hoe je dat als school ook waarmaakt met àlle leerlingen.”

An Verbruggen, Ursulinen Mechelen

Focus op de zwakste leerlingen als valkuil

“Ik zag een fantastische lesopbouw tijdens het werkbezoek aan KBO Eine.

Bij mij worden constant leerlingen in en uit de klas gehaald – ik kàn die lesopbouw niet aanhouden”

Meester Stijn, De Bladwijzer

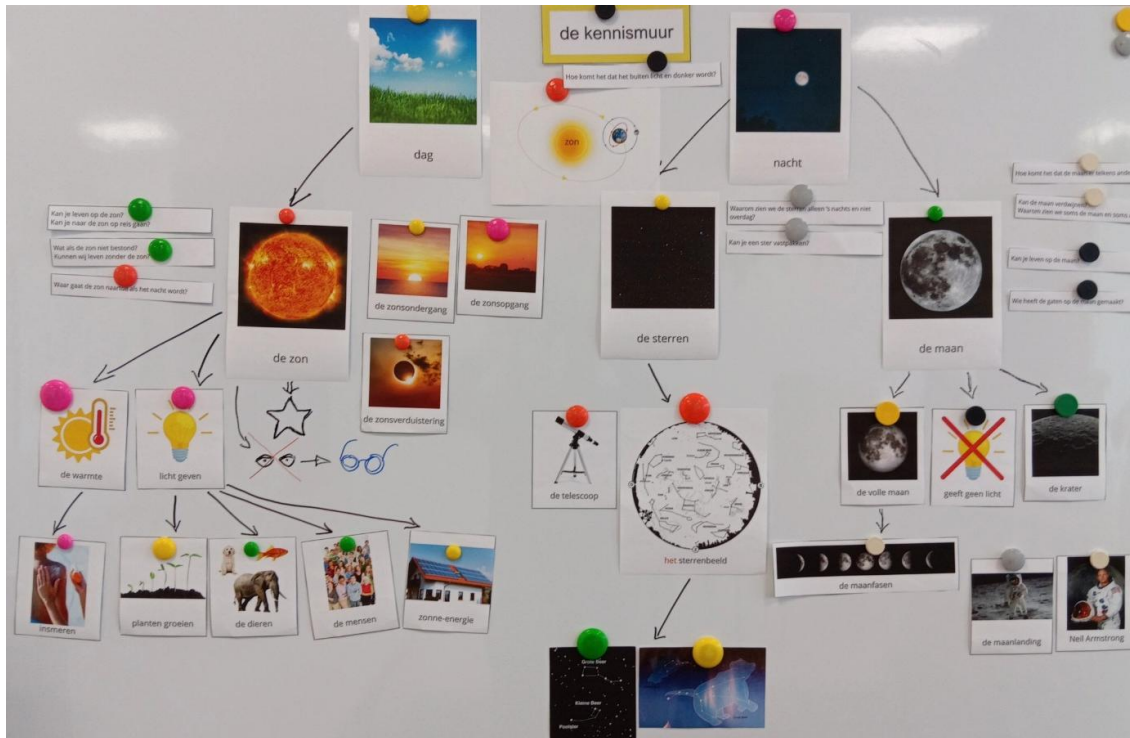
Succeservaringen zijn de beste motivator en katalysator

*“Na het werkbezoek aan A-HA! dacht ik: ‘Wat moet ik hiermee?
Moeten we écht zo gaan werken?’”*

*Na opzoekwerk en het uitproberen werd duidelijk dat het écht werkt.
De stage in A-HA! bevestigde dat.”*

Kleuterleerkracht De Bladwijzer

De weerstand én de kentering waren het grootst in het kleuteronderwijs

“Dat we de lat te hoog leggen voor onze kinderen is een serieuze misvatting...”

*Natalie Van de Ven,
directeur De Bezige Bijtjes*

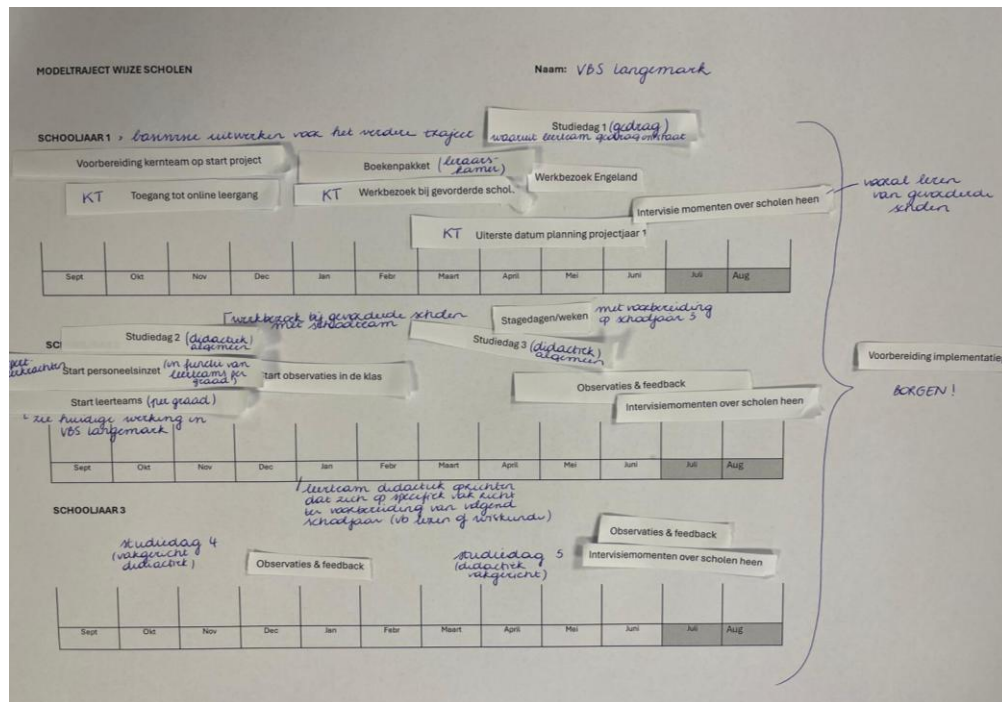
*Reportages over het projectjaar in twee kleuterscholen - zie
www.thomasmore.be/nl/wijze-scholen*

“

3.

**Kennisvoorsprong binnen kernteam is nodig,
kennisdeling vraagt kennisbasis**

Kennisvoorsprong bij kernteam vermijdt ondoordachte implementatie en onrust

“Na een stage of werkbezoek is de verleiding groot om aan de slag te gaan met alles wat je gezien hebt, zonder dat je schoolteam daar de juiste context of achtergrond rond meekrijgt.

De kunst bestaat erin dat niet te doen en doelgericht na te denken over wat binnen het meerjarenplan past.”

Hobie Dujardin, directeur VBS Langemark

Kennisvoorsprong bij kernteam versterkt draagvlak

“Het schoolleidersprogramma gaf mij ruimte om antwoorden te geven op vragen die ik daarvoor nog niet had. Want de leerkrachten hadden heel veel vragen. Dat betekent dat wij ook heel veel kennis moesten opdoen.”
Nico Nys, directeur De Bladwijzer

“Het schoolleidersprogramma zorgde ervoor dat je als schoolleider durft beslissen: ‘Daar moeten we op inzetten, alles daarbuiten krijgt minder aandacht.’ Dat leidt soms tot onpopulaire beslissingen. Je kunt bijvoorbeeld niet aan elke ‘Dag van...’ meedoen. We hebben het afgelopen schooljaar gefocust op drie pijlers – gedragsmanagement, effectieve didactiek en een kennisrijk curriculum – en dat heeft vruchten afgeworpen.”
Hobie Dujardin, VBS Langemark

Te vroeg kennisdelen is een valkuil

...voor het draagvlak

“Na het werkbezoek in november zeiden enkele leerkrachten:

“Nee, Nico, dit gaan wij niet doen.”

“Er komen geen wisbordjes in mijn kleuterklas.”

De werkbezoeken zorgden bij sommigen net voor méér weerstand.

Maar intussen gebruikt die leerkracht enthousiast wisbordjes, want ze ervaart dat het werkt...”

Nico Nys, directeur De Bladwijzer

Te vroeg kennisdelen is een valkuil

... voor de effectiviteit van kennisdeling en het vermijden van misconcepties

*“De stage kwam op een goed moment.
We hebben veel gelezen over de bouwstenen, podcasts geluisterd, studiedagen gevolgd,
maar het effectief zien gebeuren op de klasvloer was zeer leerrijk.
Omdat we zelf al dingen hadden toegepast en uitgeprobeerd wist ik precies wat ik wilde
vragen en ging ik met heel wat antwoorden, tips en extra bagage naar huis.”*

Kelly Oeyen, leerkracht De Bezige Bijtjes

“

5.

**Didactiek en goed lesgeven komt verrassend
snel terug bovenaan de agenda**

De mindshift in de leraarskamer

*“De professionele schoolcultuur is het afgelopen jaar enorm gegroeid.
In de leraarskamer zijn er nu zowat dagelijks gesprekken
over ‘ik wil dit in mijn instructie proberen’
of ‘dat werkte niet, wat kan ik nog proberen?’
Dat zijn gesprekken die we vroeger
veel minder hadden.”*

Hobie Dujardin, VBS Langemark

De mindshift in de schoolorganisatie

*“Ik heb nu een probleem dat ik nog nooit gehad heb:
ik vind geen leerkrachten meer die in de praktische werkgroep
willen zitten.
Iedereen kiest voor de inhoudelijke werkgroepen.”*

Nico Nys, directeur De Bladwijzer

De mindshift in de kijk op autonomie

“Autonomie komt na professionele standaarden”

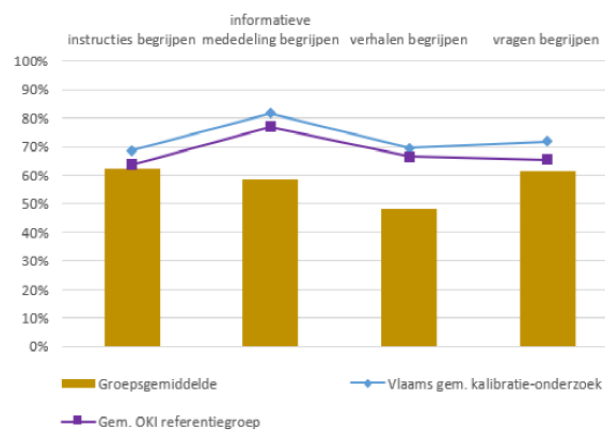
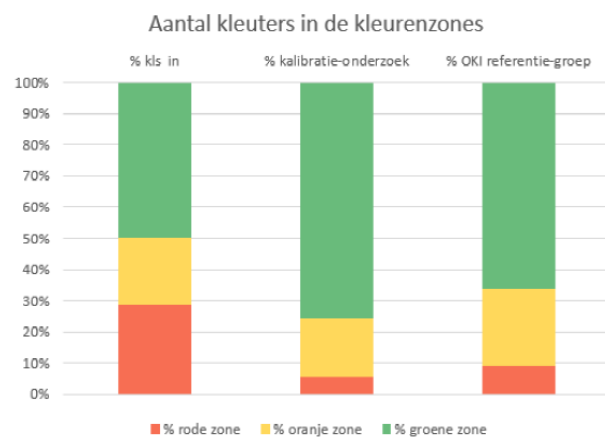
Sofie Lemarcq, directeur KBO Eine

“Hoe meer kennis leerkrachten opdoen, hoe kritischer ze kijken naar de huidige leermaterialen. Terwijl ze in de Engelse scholen net ervaren hebben hoe ondersteunend leermaterialen voor leraren kunnen zijn – en niet alleen voor beginnende leraren.”

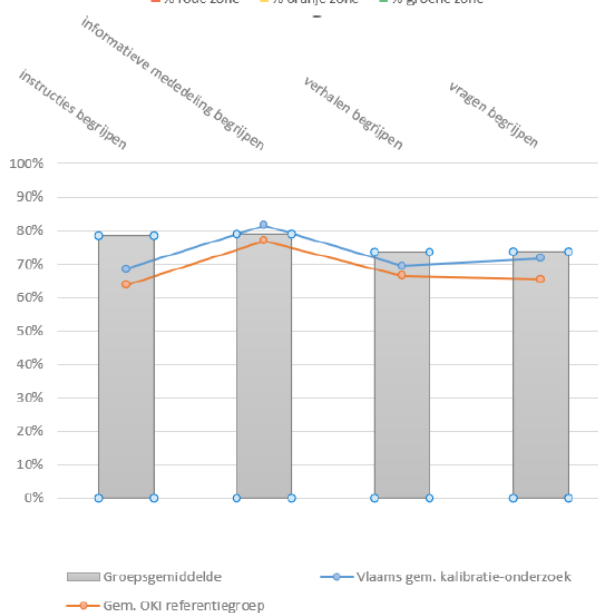
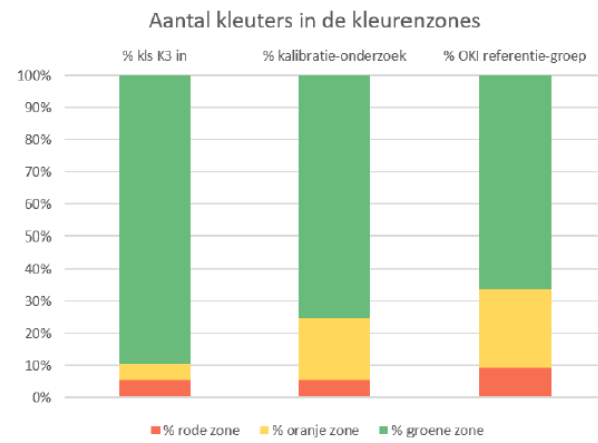
Nathalie Kellens, directeur KBO Cocon – De Horizon

De impact van hoge verwachtingen

2022-2023

2024-2025

“Het effect van onze hogere verwachtingen?”

Van max 10 gekende letters in de derde kleuterklas naar zeven kinderen die zichzelf leerden lezen.”

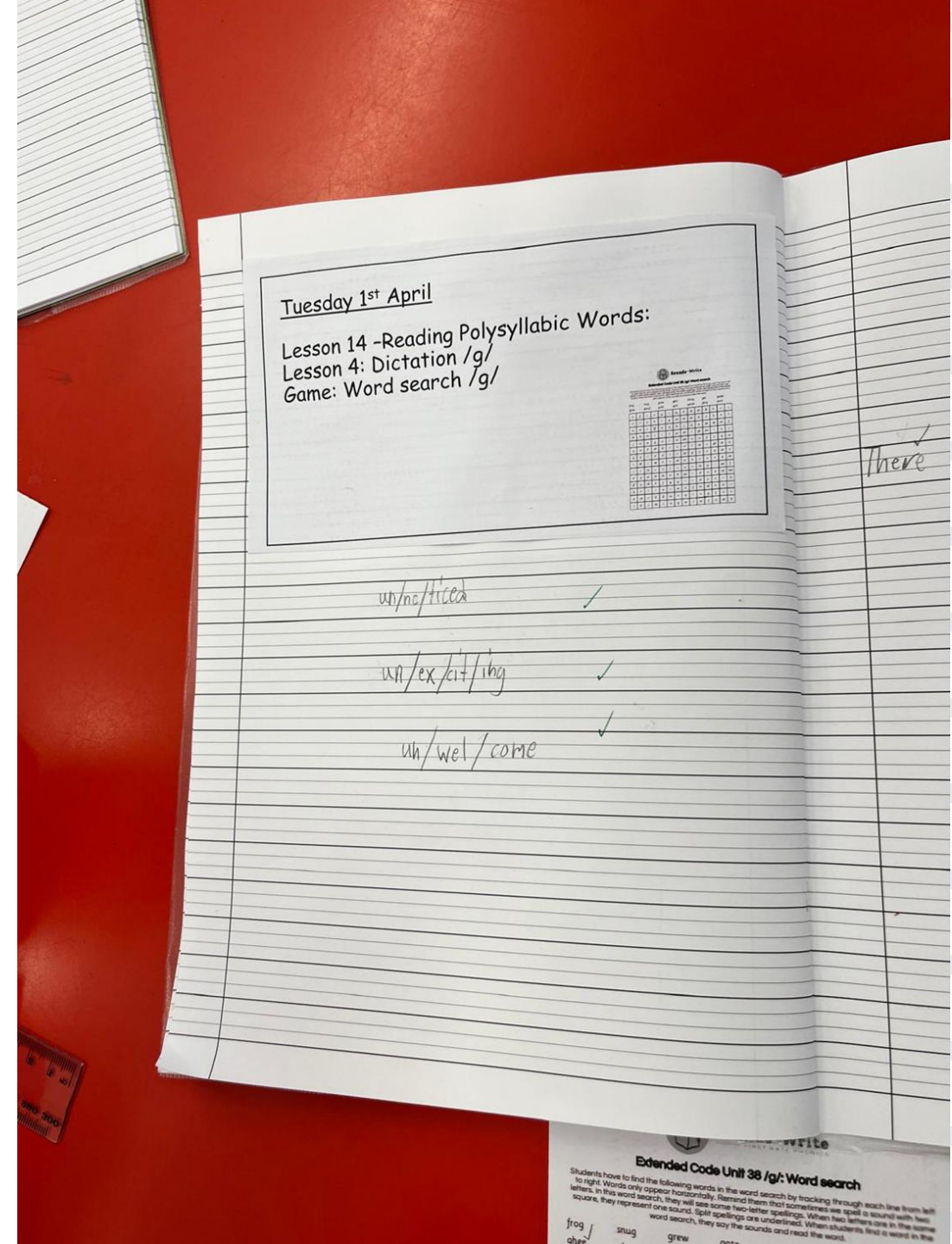
Nico Nys,
De Bladwijzer, Genk

De mindshift in de kijk op onderwijs

- Van herkomstgericht naar toekomstgericht onderwijs
- Van lesgeven vanuit 'wat kennen/kunnen ze al' naar 'dit gàn ze kennen/kunnen'
- Van de leerling naar de leraar leidt de dans

*'Our **children**
are not able to do this'*

*'Oh, your **schóóls**
are not able to do this?'*

There is a legend about how the city of Rome began. The legend goes that a woman gave birth to twin boys. Their uncle hated them so much that he placed them by the river Tiber in hope the tide would drown them. Before the boys could drown a kind wolf found them. Then a shepard adopted them.

(Hoe) scholen overtuigen dat het tij keren kàn?

- Inspirerende voorbeelden & herkenbaarheid
- Externe attributie doorbreken & leerproces terug in handen nemen
- Niet alleen 'wat' en 'hoe', maar ook 'waarom'

(Hoe) landt professionalisering rond effectieve didactiek daadwerkelijk op de klasvloer?

- Kennis over de werking van het brein als basis
- Klasmanagement en effectiviteit als katalysator
- Ruimte voor oefenen & feedback

(Hoe) een professionaliseringsconcept door, voor en in scholen vormgeven?

- Praktijkkennis & expertise binnen team versterken
- Effectieve kennisdeling veronderstelt gedeelde kennisbasis
- Tijd en ruimte voor professionalisering in schoolwerking

(Hoe) de implementatie van evidence-informed werken versnellen?

Hoe ziet een modeltraject eruit?

- Kennisopbouw vóór kennisdeling – intern en extern
- Focus en de-implementeren
- Kwaliteit versus snelheid

6. AANBEVELINGEN VOOR EEN MODELTRAJECT	58
1. <i>Werk samen met en in scholen</i>	59
2. <i>Leg het eigenaarschap van het leerproces terug bij de leerkracht</i>	59
3. <i>Start met kennis over de werking van het brein</i>	60
4. <i>Investeer in onderwijskundig leiderschap</i>	60
5. <i>Vorm een leidende coalitie met kennisvoorsprong</i>	60
6. <i>Ontwikkel een concreet implementatieplan</i>	61
7. <i>Bewaak werkdruk en de-implementeer</i>	61
8. <i>Prioriteer gedragsmanagement vóór didactiek</i>	61
9. <i>Prioriteer goed lesgeven als “sterke basiszorg”</i>	61
10. <i>Deel veranderingen op in haalbare stappen</i>	62
11. <i>Voorzie concreet, evidence-informed lesmateriaal</i>	62
12. <i>Zet werkbezoeken en stages gericht in</i>	62
13. <i>Installeer een duurzame professionaliseringscultuur en -infrastructuur</i>	62
14. <i>Durf sturen: autonomie komt na professionele standaarden</i>	64
15. <i>Investeer expliciet tijd en aandacht voor borging</i>	64
16. <i>Gebruik data om voortgang te monitoren</i>	65

Meer info?

www.thomasmore.be/nl/wijze_scholen

Gratis vorming obv voorbeeldlessen: 3 & 5 februari

ONDERWIJS EN LEREN

PROJECT

Modelscholen als kennishubs

Werktitel 'Wijze Scholen'

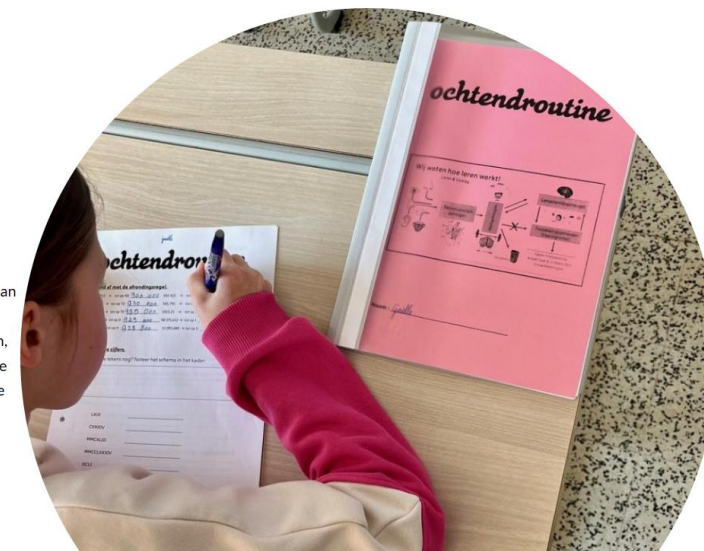
In het project Modelscholen als kennishubs - met als werktitel 'Wijze Scholen' - begeleidde het Expertisecentrum Onderwijs en Leren Vlaamse basisscholen bij de eerste stappen in de implementatie van een evidence-informed aanpak via een intensief professionaliseringstraject van beleidsniveau tot op de klasvloer. Het project testte, met middelen van Leerpunt, een nieuwe professionaliseringsaanpak uit: scholen zelf terug hun professionalisering in handen doen nemen, door te leren van, in en dóór scholen. Het Expertisecentrum Onderwijs en Leren bracht de nodige kennis en inzichten binnen in scholen. De focus lag daarnaast op de verwerking en implementatie daarvan in de dagelijkse klaspraktijk en op kennisdeling tussen de scholen.

DATUM

Van 01 jun '24 tot 30 aug '25

CONTACT

marieke.smevers@thomasmore.be

Meer info?

[Buiten de krijtlijnen | #220 | Hoe maak je als school de omslag naar evidence-informed onderwijs?](#)

[Artikel A-HA! School Kontich](#)

Reportage Onderwijs

De A-HA!-school in Kontich, een voorbeeld volgens minister Demir: 'Ik had een echte aha-erlebnis in het begin: zo kan het ook om les te geven'

Juf Saar De Bruyn van het vijfde leerjaar in de A-HA!-school in Kontich. 'Gemotiveerde leraren moeten je niet zoeken. Die maak je.' Tim Dirven

[Buiten de krijtlijnen | #210 | Karlien, Les en Maxime over onderwijs in Engeland](#)

Nog vragen?

marieke.smeyers@thomasmore.be – 0472/599021

natalie.vandeven@bezigebijtjes.be – 0474/125540